

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

Autora: Lourdes Guàrdia

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

Índex

Índex	3
1. Justificació	5
1.1. Introducció al cas	6
1.2. Descripció de les competències que es treballaran	7
1.3. Els objectius generals del cas en relació amb les competències	7
2. Situació	7
2.1. Introducció a la problemàtica	7
2.2. Descripció del context i narració del cas	8
2.3. Elements d'informació del cas	11
2.4. Implicacions derivades de l'ús de dossier digital en EVEA	13
3. Interacció	15
3.1. Definint el dossier digital	15
3.2. Criteris fonamentals	18
3.3. Adequació de les proves	20
3.4. Disseny de rúbriques i criteris per a l'avaluació	22
4. Resolució	23
4.1. Construint instruments per a l'avaluació	23
Bibliografia	26

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

1. Justificació

1.1. Introducció al cas

Aquest cas té com a objectiu ajudar els professors participants a dissenyar i orientar el treball dels estudiants en l'elaboració i l'ús de dossiers digitals (*e-portfolios*) com a metodologia d'avaluació i autoavaluació contínua dels aprenentatges.

L'ús de dossiers en educació implica adoptar una concepció d'avaluació formativa en la qual la retroacció (*feedback*) contínua sobre el procés d'aprenentatge i la seva autoavaluació adquireixen un paper central. És una estratègia d'ensenyament i aprenentatge que, des d'una perspectiva d'activitat conjunta entre docent i estudiant, requereix molta implicació de tots dos. D'una banda, els estudiants han d'aportar proves que permetin identificar el nivell d'abast i desenvolupament de les competències proposades, cosa que promou que aquests reflexionin sobre els propòsits d'aprenentatge subjacents, i d'altra banda, amb l'ajuda del docent orienten els esforços i la presa de consciència dels propis progressos i dificultats, i també sobre el que s'aprèn i com s'aprèn.

El disseny i els usos de dossiers digitals requereix un enfocament d'ensenyament i aprenentatge diferent; hi ha un ajust de rols, el factor temps influeix de manera rellevant, la interacció i el treball continu són bàsics i imprescindibles, i el procés és més important que el producte final en si mateix.

1.2. Descripció de les competències que s'han de treballar mitjançant el cas

- Disseny de dossiers digitals des de la perspectiva docent que recullin aspectes tant del procés com del resultat final dels aprenentatges.
- Avaluació i autoavaluació d'aprenentatges mitjançant l'ús de dossiers digitals.

1.3. Els objectius generals del cas en relació amb les competències descrites

- Conèixer el concepte de *dossier digital* i el seu paper en els processos d'avaluació (dossier digital).
- Comprendre els processos de disseny, elaboració i desenvolupament d'un dossier digital (disseny).
- Discriminar quines tasques són pròpies del docent i quines són les de l'estudiant (rols).
- Orientar l'estudiant en la proposta de proves i l'elaboració del dossier digital (negociació-diàleg).
- Identificar diferents tipologies de proves per a avaluar aprenentatges (selecció-demonstració).
- Valorar l'adequació de proves que demostrin els diferents nivells d'aprenentatge (reflexió).
- Elaborar rúbriques amb indicadors i criteris de valoració que permetin dur a terme accions d'avaluació, coavaluació i autoavaluació del nivell de desenvolupament dels aprenentatges (retroacció-avaluació).

2. Situació

2.1. Introducció a la problemàtica

L'espai europeu d'educació superior (EEES) i la introducció de les tecnologies de la comunicació i la informació (TIC) han portat el professorat universitari a replantejar la majoria de models i estratègies educatives que s'han estat utilitzant fins ara.

L'exigència de dur a terme una educació molt més integral, amb més protagonisme dels estudiants, i basada en l'adquisició de competències de diferent naturalesa, en un context social cada vegada més tecnificat, i que manifesta noves necessitats, requereix una revisió conscient i eficient del disseny educatiu dels programes universitaris.

Encara que ens trobem en una etapa teòricament ja avançada pel que fa a l'adaptació dels plans d'estudi, alguns dels canvis requerits no s'han aconseguit de manera suficient. Qualsevol canvi genera resistència, i la genera per diferents motius: hi ha tendències i inèrcies ja adquirides amb l'experiència que difícilment poden fer un gir d'un dia per l'altre, la falta de formació adequada del professorat s'ha fet evident en els resultats, tot i els esforços invertits, i finalment, la manca de referents clars i bons exemples ha dificultat posar en pràctica les propostes.

Davant aquest escenari social i acadèmic s'exigeix una reorientació en els processos d'ensenyament i aprenentatge. I no es tracta de promoure canvis lleus, parlem de canvis metodològics complexos que impliquen la redefinició de la concepció mateixa d'aprenentatge i d'avaluació, aspectes clau del sistema educatiu.

En aquest sentit, un dels aspectes que ens preocupa especialment és, precisament, on se situa l'avaluació dels aprenentatges. Veiem com les universitats s'han submergit a redissenyar les titulacions sobre la base de competències, i no solament des d'un enfocament disciplinari, sinó també des d'una perspectiva més genèrica i transversal. Però el disseny no s'ha de limitar a reformular els objectius d'aprenentatge i les competències, sinó també a idear, de manera integrada i sistèmica, estratègies d'avaluació d'acord amb els nous plantejaments i necessitats. Entre aquestes, l'avaluació de les competències transversals és un repte encara pendent, i sovint queda diluïda per la poca concreció de com i quan dur-la a terme en el procés formatiu.

Com a resposta a aquestes necessitats avaluatives, les universitats estan començant a aplicar, entre altres estratègies, el dossier.

2.2. Descripció del context i narració del cas

En una institució educativa d'educació superior s'ha dissenyat i implementat un sistema d'avaluació de les competències transversals, que es basa en l'ús del dossier digital i eines del Web 2.0. El disseny integral, tant pedagògic com tecnològic, és a dir, tecnopedagògic, que s'ha seguit per a analitzar-lo, conceptualitzar-lo, desenvolupar-lo i aplicar-lo, ha estat l'element clau que ha permès aprofitar-ne el potencial educatiu, i també avançar per a obtenir respostes a algunes de les incògnites plantejades entorn de l'avaluació de competències en contextos educatius basats en l'ús de les TIC.

A més, no s'han volgut deixar de banda els aspectes relacionats amb la redefinició dels models i de les estratègies d'avaluació perquè aquests encaixin en les directrius marcades pel marc de l'EEES.

La iniciativa sorgeix de la necessitat de passar d'un model basat en l'avaluació contínua, que emana de l'elaboració i la participació en diferents activitats d'aprenentatge, a una avaluació de caràcter més progressiu, que es fa a partir de la reflexió i la presentació de proves dels diferents èxits aconseguits, en relació amb les competències genèriques o transversals d'un programa.

Aquestes competències s'adquireixen de manera progressiva, no en activitats puntuals, sinó després d'un període d'exercitació de diferents habilitats en diferents situacions i contextos. I això demana un disseny pedagògic i tecnològic que aporti solucions diferents de les quals hem practicat fins al moment.

D'aquí neix la proposta de dissenyar un dossier digital amb eines web 2.0:

El disseny d'una eina que respongui a totes les consideracions exposades fins al moment no és fàcil. Es tracta d'un procés complicat en el qual estan implicats diferents agents institucionals de diferents àrees: acadèmica, pedagògica, tecnològica i de gestió.

La construcció del dossier digital requereix, en primer lloc, la construcció d'una estructura funcional de l'eina amb l'objectiu de compartir-ne el significat amb els diferents professionals implicats en la seva creació.

En segon lloc, i directament relacionat amb el caràcter transversal d'aquest dossier digital, resulta necessari establir una rúbrica de competències genèrica associada a cadascun dels programes en els quals l'eina s'utilitzarà. Les competències no han de ser mai abstractes, sinó concretes i relacionades en tot moment amb els continguts desenvolupats en el currículum de grau o postgrau. No obstant això, cal destacar que el dossier digital no és una eina exclusivament acadèmica, sinó també professional i social que tracta de facilitar la interconnexió d'aquests tres àmbits, tan distanciats nombroses vegades a les universitats.

Aquesta rúbrica serà la base sobre la qual els estudiants erigiran el seu dossier digital mitjançant l'elaboració i/o associació de proves. Entenem que els estudiants no treballaran continguts diferents d'aquells tractats en les assignatures dels seus estudis, sinó que objectivaran cadascuna de les competències mitjançant proves d'activitat concretes, de

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

tipologia diferent, desenvolupades al llarg de la seva formació. Els cinc tipus de proves que l'estudiant pot associar a una competència són les següents:

- **Prova nova proposada per l'estudiant:** resultat o mostra d'una activitat promulgada i desenvolupada a partir d'una necessitat o inquietud concreta de l'estudiant per a adquirir certes habilitats o coneixements. L'acceptació d'aquest tipus de proves la duu a terme el/la docent en línia, denominat *tutor/-a de dossier digital*, designat per a aquesta funció.
- **Prova nova proposada pel tutor/-a del dossier digital:** resultat o mostra d'una activitat exposada a partir d'una necessitat específica detectada pel tutor i adaptada a les característiques concretes d'un estudiant en particular.
- **Prova acadèmica,** resultat o mostra d'una activitat (associada a una assignatura): activitat feta en el si d'una assignatura i desenvolupada per l'estudiant en un moment concret amb l'objectiu de ser avaluat per a aquesta matèria.
- **Prova no acadèmica,** resultat o mostra d'una activitat (professional, personal o social): activitat aliena a la tasca acadèmica relacionada directament amb les competències establertes per a l'estudi en desenvolupament.
- **Proves genèriques:** resultats o mostres d'unes activitats proposades de manera general per a tots els estudiants d'un programa de grau o postgrau, cadascuna de les quals associades a les diferents competències establertes en la rúbrica.

Aquest sistema flexible d'associació de proves ofereix a l'estudiant la possibilitat de ser autònom en la construcció del seu propi aprenentatge i creatiu en la selecció i/o l'elaboració de proves.

El tutor és protagonista en aquest procés de construcció, ja que ha d'oferir una retroacció ajustada a les necessitats concretes dels estudiants, tenint com a objectiu la millora i l'elaboració de les proves al llarg del temps.

L'elaboració del dossier digital és un procés dialògic entre l'estudiant i el tutor; per tant, l'eina ha d'oferir sistemes de comunicació que facilitin els comentaris sobre el treball desenvolupat per aquest en qualsevol moment del procés constructiu. Tutor/a de dossier digital i estudiant estableixen així un procés de negociació i diàleg continuat en el temps que conduirà a la consecució de les competències transversals establertes.

2.3. Elements d'informació del cas

Funcionalitats del dossier digital

El dossier digital presenta una sèrie de seccions dependent del perfil de l'usuari: tutor/-a o estudiant.

Benvinguda i presentació

La primera vegada que l'estudiant o el tutor accedeixin a l'eina del dossier digital s'activarà una finestra emergent en la qual se li donarà la benvinguda a l'eina i se li farà una breu explicació de l'instrument amb el qual es disposa a treballar.

S'obrirà la pàgina d'inici, que mostrarà una taula resum de les competències transversals, acompanyades del seu estat, el resultat de l'autoavaluació i de l'avaluació final, les proves associades a cada competència concreta i l'estat del compte de correu.

Competències

Des de la pàgina d'inici s'enuncien les competències transversals del programa i s'enumeren els objectius que hi estan associats i les assignatures a les quals està vinculada.

Si decidim seleccionar una competència concreta n'apareixerà la definició, l'estat (iniciada, no iniciada, etc.), l'estat de l'avaluació i de l'autoavaluació, les proves adjuntades fins al moment i la presentació del compte de correu (amb els missatges entrants o pendents).

En el moment d'iniciar una proposta de prova per part de l'estudiant, aquest haurà de remetre (obligatòriament) al tutor/a el títol de la prova i una petita introducció. D'aquesta manera, s'iniciarà el diàleg amb el/la tutor/a, el qual després de rebre aquesta proposició inicial n'haurà d'atorgar la conformitat o no. Una vegada aprovada la prova, l'estudiant estarà en disposició de redactar la justificació, la reflexió i altres comentaris, i també d'adjuntar l'arxiu o arxius que consideri adequats per a completar-la.

En l'estat del compte de correu, i al llarg del procés de treball amb una prova concreta, s'emmagatzemaran els missatges remesos, tant pel/per la tutor/a com per l'estudiant.

Diari reflexiu

Opció que permetrà als estudiants comentar les seves experiències d'aprenentatge i exposar les seves reflexions i opinions al llarg del programa.

Adoptarà la mateixa estructura que un blog, és a dir, les entrades que faci l'estudiant apareixeran seguint un ordre cronològic invers, i al mateix temps afavorirà l'adjunció de tota classe d'arxius.

Criteris d'avaluació

Apareixerà una rúbrica de competències en la qual es mostrarà una taula de doble entrada, on, d'una banda, s'enumeraran les diferents competències transversals (en les quals es presentaran els objectius associats i s'esmentaran les assignatures a les quals estan vinculades) i, d'una altra, hi haurà els nivells que hi estan associats (expert, avançat, en desenvolupament, emergent o pendent) amb la caracterització respectiva.

ESTUDIANTES	EDITAR COMPETENCIAS	CRITERIOS DE EVALUACIÓN	Glosario	Ayuda
Criterios de evaluación de las competencias				
1 2 3 Abrir ventana nueva				
1. Planificación y gestión del tiempo - <i>Editar</i>				
EXPERTO	AVANZADO	EN DESARROLLO	EMERGENTE	PENDIENTE
Planifica inmejorablemente el tiempo: expresa el objetivo, evalúa la situación, considera las distintas acciones que pueden realizarse y selecciona la mejor (conoce qué, por qué, quién, cuándo, cómo y dónde de la realización de una acción).	Planifica el tiempo bastante bien y da garantías para alcanzar los objetivos.	Planifica el tiempo de forma superflua y no da seguridad de alcanzar los objetivos.	Planifica poco el tiempo, lo que dificulta conseguir los objetivos.	No planifica la gestión del tiempo.
Elabora perfectamente la planificación del trabajo: - establece metas, prioriza, identifica y selecciona los medios más adecuados (humanos, funcionales y materiales); - formula ordenada e integralmente el conjunto de acciones y	Elabora la planificación con los elementos más importantes que permiten trabajar de forma moderada y conseguir los objetivos.	Elabora una planificación muy elemental sin especificar actividades ni plazos.	La planificación es poco clara e insuficiente para gestionar bien el tiempo.	No manifiesta uso de estrategia de planificación del tiempo.

Perfil

En aquesta secció es permetrà a l'usuari (estudiant o tutor/-a de dossier digital) personalitzar el perfil: adjuntar una fotografia, fer una presentació, anunciar els seus webs, redactar el currículum, incloure un correu electrònic de contacte, etc. (conté per defecte el nom de l'interessat i els estudis en curs).

Glossari

En aquest component apareixeran definits, per ordre alfabètic, tots aquells vocables que cal que l'estudiant o el tutor conegui amb la finalitat de promoure un ús correcte de l'eina i també de les seves diverses opcions.

Ajuda

Tant l'estudiant com el tutor disposaran de tres tipus d'ajuda:

- Una guia didàctica referida al dossier digital en format PDF (amb opció d'impressió).
- Un videotutorial que oferirà una visió general del funcionament de les seccions del dossier digital.
- Una secció amb les preguntes més freqüents (PMF, en anglès, FAQ) associades al maneig de l'eina (actualitzada).

Assenyalem que en cadascuna dels diferents apartats del dossier digital serà possible trobar ajudes emergents que acompanyaran el concepte en qüestió mitjançant la presentació d'una descripció concisa sobre la seva finalitat o utilització.

Publicació

Aquesta secció afavoreix el treball de la dimensió social del dossier digital, gràcies a la incorporació d'eines 2.0 que possibilitaran l'establiment i l'augment de la comunicació i la versatilitat a l'hora d'organitzar, configurar i gestionar l'espai educatiu en línia (*online*).

En el moment de fer públic les seccions editables del seu dossier digital, l'estudiant podrà optar entre un dels estats següents:

- Públic únicament per al / per a la tutor/a del dossier digital
- Públic per a tota la comunitat
- Públic per al Web (global)

2.4. Implicacions derivades de l'ús del dossier digital en entorns virtuals d'ensenyament i aprenentatge (EVEA)

L'aprofitament òptim del dossier digital comporta dur a terme una sèrie d'accions i facilitar certes recomanacions per als futurs usuaris. Per això abans de seguir amb el cas és recomanable tenir en compte alguns aspectes que poden influir en la presa de decisions sobre el disseny del dossier digital:

D'una banda, els/les tutors/es de dossier digital haurien de rebre una formació tant tècnica com didacticopedagògica que els permetés adquirir un maneig eficaç de l'instrument i així, de manera progressiva, familiaritzar-se amb el nou dispositiu i les seves possibilitats dins de l'EVEA. Al seu torn, seria d'utilitat proporcionar-los una guia orientativa on es definís què implica avaluar per competències i quin tipus de relacions s'estableixen entre competències i proves dins d'un context d'aprenentatge virtual.

Les estratègies de retroacció que utilitzi el tutor/a de dossier digital quan assessora els estudiants durant l'adquisició dels aprenentatges i la creació dels seus dossiers digitals, constitueixen un dels elements clau del procés.

D'altra banda, els estudiants també requeriran una actuació formativa tècnica i didàctica que els permeti consolidar els seus coneixements sobre el funcionament del dossier digital, i també considerar les implicacions que sorgeixin durant la consolidació del seu aprenentatge constructiu i significatiu, establint relacions entre els mons acadèmic, professional i social, a través de la consecució de les competències establertes *a priori*.

Seria convenient, a més, promoure en el si de cada estudiant un conjunt d'estratègies que li permetessin desenvolupar un esperit crític i reflexiu pel que fa als possibles continguts i informacions que trobarà a la Xarxa, i dels quals se servirà per a establir vinculacions i crear nous productes d'aprenentatge, que podrà aportar com a noves proves.

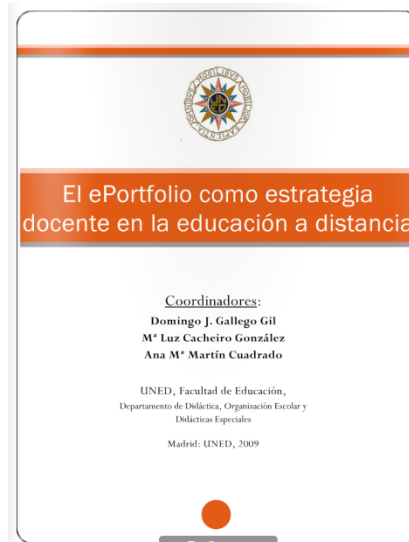
Vegem alguns exemples i propostes sobre com implementar dossiers digitals:

Dossiers digitals a l'aula mitjançant wiki:

<http://recursostic.educacion.es/observatorio/apls/wikiseneducacion/web/index.php/e-portfolio>

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

El dossier digital com a estratègia docent en l'educació a distància (manual)

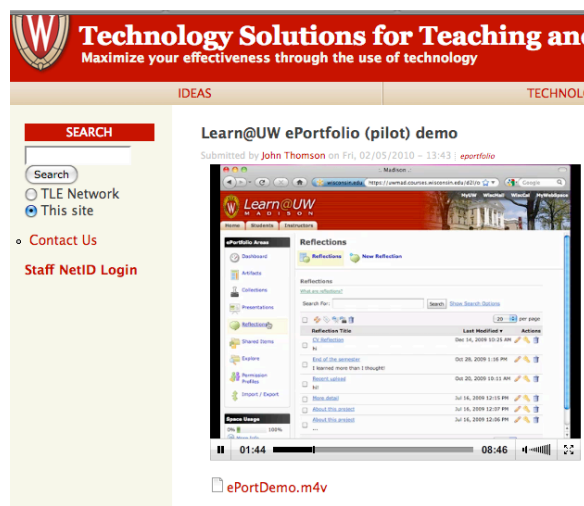

<http://issuu.com/evalred/docs/eportfolio>

ePortfolio (blog d'experiències i seminaris en diferents formats):

<http://www.cibervoluntarios.org/e-portfolio/blog.php>

ePortfolio demo (tutorial complet en anglès elaborat per la Wisconsin University)

<http://academictech.doit.wisc.edu/blogs/learnuw/learnuw-eportfolio-pilot-demo>

3. Interacció

3.1. Definint el dossier digital (activitat d'aprenentatge)

Reviseu les definicions i els enfocaments sobre el concepte de *dossier digital* que us presentem en la taula i seleccioneu quin o quins s'ajustaria millor al tipus de cas que es presenta. A partir d'aquesta selecció, feu la vostra pròpia proposta amb els ajustos que considereu necessaris.

Qui	Què és	Propòsits	Quins s'ajusten millor...
Arter i Spandel (1991, pàg. 201)	És una selecció deliberada dels treballs de l'estudiant que ens explica la història dels seus esforços, progrés i assoliments. Ha d'incloure també la participació de l'estudiant, la selecció del contingut, els criteris de la selecció i les pautes per a jutjar els seus mèrits, i també les proves del seu procés de reflexió.	Té una clara intencionalitat avaluativa. Vol mostrar un procés d'aprenentatge de manera narrada, que descrigui pas a pas com s'ha dut a terme cada fase, amb les reflexions que l'estudiant ha fet sobre totes les accions.	
Ash (2000, pàg. 3)	És una col·lecció o mostra de productes que s'han anat recollint sistemàticament per a demostrar un nivell concret d'habilitat, el procés de creixement seguit al llarg del temps o la comprensió sobre un aspecte concret o una disciplina.	Dependrà de l'objectiu que es designi; mostrar bons treballs com a CV, documentar el procés seguit en un projecte, mostrar treballs que demostrin els nivells adquirits de les diferents habilitats, com a sistema d'avaluació, o com a reflexió en una activitat concreta.	
Cambridge (2001)	Eina per a l'aprenentatge i l'avaluació que permet al seu creador mostrar els aprenentatges adquirits en múltiples audiències.	Aportar diferents exemples del treball al llarg d'un període i de manera reflexiva. Comprovar-ne la rellevància en el món professional. I alhora, promoure la construcció social del coneixement a partir de compartir les experiències amb d'altres i la reflexió.	
Barrett (2001)	Selecció de treballs en funció de l'audiència a la qual es volen mostrar.	Reflexionar sobre el procés d'aprenentatge, en termes de creixement i canvi, i també del mateix dossier digital.	

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

Gibson (2006) i Carney (2002)	Activitat que, en funció de l'audiència a la qual es dirigeixi (individual, professor, ocupador, públic), aportarà unes mostres de treball o unes altres.	Actuar com a mirall, per tant com a procés de reflexió sobre el que se sap, s'aprèn i falta per aprendre. Actuar com a mapa de situació que representa cap on anem, i la relació de les habilitats adquirides. I actuar com a "sonet", com a acte d'expressió i demostració més artística del que un sap fer.	
Ravet (2006)	Eina que, en l'era de la societat de la informació, permet transformar l'experiència d'aprenentatge i afavoreix la inclusió social.	Promoure l'autonomia en els estudiants gaudint d'un veritable procés d'aprenentatge personalitzat.	
Barberà i de Martin (2009)	Una recopilació organitzada de mostres seleccionades de treballs.	Evidenciar el procés i els resultats de l'aprenentatge demostrant la qualitat i el nivell de consecució de les competències plantejades.	
Johnson, Mim-Coix i Doyle-Nichols (2006)	Documents que contenen productes que s'han anat col·leccionant al llarg del temps.	Aportar proves sobre la competència que un aprenent mostra que adquireix respecte als estàndards o objectius que s'han establert que ha d'assolir.	
Stefani, Mason i Pegler (2007)	Una eina per a l'aprenentatge, però que en cada cas es defineix segons el context d'ús. En el context educatiu és una col·lecció digital dels treballs dels estudiants i les reflexions sobre aquells.	Permet la reedició contínua, la combinació amb altres materials i la portabilitat.	
Jafari (2006)	Una aplicació en un sentit molt ampli: en primer lloc d'aprenentatge, però també de projecció personal i professional.	Oferir un sistema que s'integri a les vides de les persones –amb les tecnologies adequades– com un element més que caldrà anar alimentant al llarg del temps i que permeti autenticar els productes d'aprenentatge resultants.	
Pebblepad (s. d.)	Repositori i diari personal que controla l'usuari. Sistema que permet la col·laboració i la	Elaborar uns històrics de documentació i relacionar-la amb altres dades, millorar-la, i promoure	

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

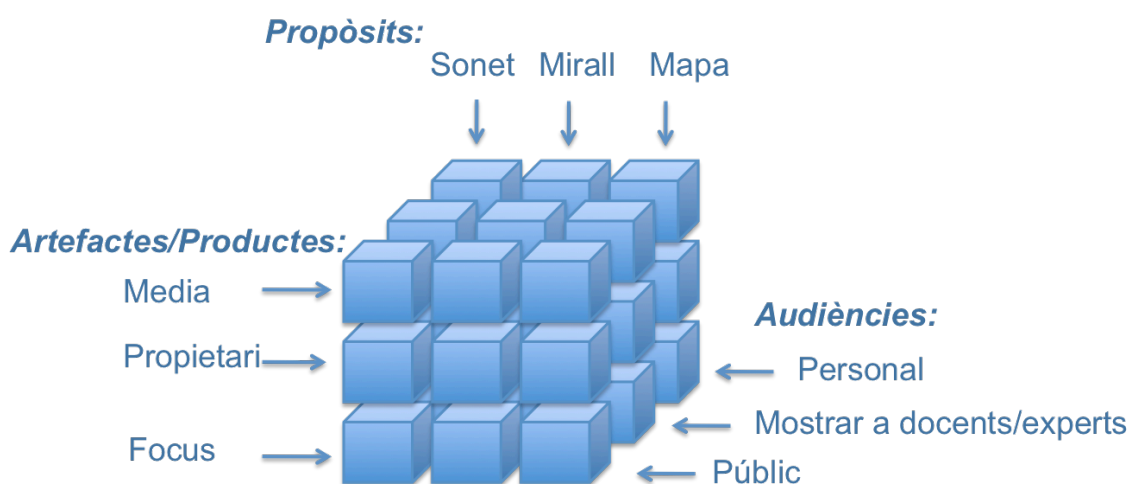
Munday (2010)	recepció de retroacció, i també convertir-se en un teatre digital al qual assisteix l'audiència només per invitació.	la reflexió al llarg del temps, aportant comentaris, rebre retroacció d'altres persones amb les quals compartim la informació.	
----------------------	--	--	--

Font: L. Guàrdia (2011). *El diseño tecnopedagógico del ePortfolio para contextos de enseñanza y aprendizaje en la educación superior.*

3.2. Criteris fonamentals per al disseny del dossier digital (activitat d'aprenentatge)

Quins aspectes del disseny del dossier digital d'aquest cas tenen relació amb el model que es descriu a continuació? Descriviu quins elements s'han tingut en compte i quins altres queden per determinar i són altament rellevants perquè l'estratègia respongui als objectius previstos.

Per a això utilitzarem el model tridimensional de Gibson que es descriu a continuació:

Marc 3D de presa de decisions sobre disseny de dossiers digitals. Adaptat de Gibson (2006, pàg.138)

Font: L. Guàrdia (2011). *El diseño tecnopedagógico del ePortfolio para contextos de enseñanza y aprendizaje en la educación superior.*

Propòsit	Breu descripció
Sonet	És una manera creativa i/o artística de representar el que sap fer o s'ha après. I es pot representar amb el mitjà que es vulgui (text, vídeo, àudio, imatge, etc.).
Mirall	És la metàfora que permet representar el coneixement que un va adquirint i les reflexions que fa sobre aquest procés com a activitat metacognitiva.
Mapa	És la manera de representar el que se sap en relació amb el que es demana que se sàpiga fer, o bé des de l'àmbit professional, educatiu o social. Aquest aspecte és vital per a poder avaluar l'estudiant.
Artefactes/productes	

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

Mitjans de comunicació de massa (<i>media</i>)	Les potencialitats dels mitjans de comunicació de massa poden permetre fer representacions complexes dels coneixements adquirits, millorar les interaccions, i també l'accés a molts tipus d'eines que permeten crear entorns de treball i d'interacció digitals més rics, com les xarxes socials i els enllaços a múltiples fonts d'informació.
Propietari	A qui pertany el dossier digital (a l'individu, a la institució, a l'àmbit professional)? Això condiciona l'accés del dossier digital, qui el pot editar, qui pot afegir-hi res, qui el pot corregir, etc.
Focus	El focus concentra i unifica la intencionalitat del dossier digital. Com més clar sigui el focus, més clars seran els resultats que es puguin obtenir d'acord amb els propòsits i l'audiència a qui s'adreça.
Audiència	
Personal	Elaborar el dossier digital com a estratègia de reflexió i com a mirall del que un mateix aprèn i és capaç de fer.
Docents, experts / persones de confiança	Presentar el dossier digital a persones que puguin actuar com a tutors, professors o experts que assessorin durant el procés, proporcionant retroacció i orientacions.
Públic	En molts casos el dossier digital s'adreça al públic en general o ocupadors, via web, blogs, DVD, etc.

A partir del model i dels criteris que caracteritzen cada element, decideix quin característiques té o hauria de tenir el dossier digital del cas descrit.

3.3. Adequació de proves (activitat d'aprenentatge)

En el context del dossier digital no es tracta de definir activitats que han de permetre avaluar objectius d'aprenentatge d'una assignatura, sinó d'identificar resultats possibles que permetin evidenciar els aprenentatges assolits.

Per aprendre a valorar l'adequació de proves que es poden aportar per a demostrar el nivell d'adquisició de competències, alhora que reflexionar sobre el nostre rol com a docents en aquest procés d'avaluació, vegem un exemple i posem en pràctica les nostres habilitats. Com ajudaríem l'Elena a distingir quan una prova és adequada?

Llegiu atentament la situació i les preguntes que es plantegen.

Com a tutor del dossier digital del màster de Documentació digital ofert per la Universitat de Vitòria, a l'inici del semestre expliqueu als estudiants que s'ha engegat un sistema que els permetrà adquirir, al llarg de la titulació, una sèrie de competències transversals, que estan vinculades a la pràctica professional en consultoria en sistemes d'informació i que treballen en el màster mitjançant les diferents assignatures que estan cursant.

En principi, això els sembla bé. També els diu que, a més de treballar aquestes competències mitjançant les assignatures, s'hauran d'avaluar. I que no les avaluareu solament vosaltres, sinó que en aquesta avaluació ells també tindran un paper important. Alguns es queixen: "això significa que haurem de fer més activitats, a més de les previstes, perquè se'ns puguin avaluar aquestes competències? No teníem ja prou tasques?".

Vosaltres els tranquil·litzeu i els diu que no es tracta de treballar més, sinó d'identificar coses que ells hagin produït i que demostrin d'alguna manera que han adquirit algun nivell d'aquestes competències.

Una dels competències que el màster treballa i possibilita adquirir és la capacitat de lideratge.

L'Elena Ochoa és una dels vostres estudiants. Una vegada ha comprès com se li avaluarà l'assignatura, us envia un missatge i us diu que considera que té una gran capacitat de lideratge i se situa en un nivell de domini 2 (vegeu la taula), i us presenta les proves següents perquè les pugueu valorar:

1. Document oficial expedit per la Biblioteca Pública Ramón y Cajal que certifica que l'Elena ha estat responsable de la coordinació dels tallers de lectura i de les activitats obertes adreçades a joves durant els anys 2008 i 2010.
2. El projecte final de grau d'Estudis Digitals, en el qual l'Elena fa la proposta de crear un centre de documents digitals al Centre de Recursos de Guipúscoa l'any 2007.
3. Un treball sobre classificació de fons d'imatges de l'ajuntament de Legazpi que va presentar com a resultat d'una activitat en l'assignatura *Classificacions i ontologies*.
4. Una entrevista publicada a la revista *Mundo Universitario* en què entrevisten l'Elena quan era representant dels estudiants a la universitat.

Qüestions que s'han de resoldre:

Quines penseu que podeu acceptar com a proves? Per què sí i per què no?

De quina informació no disposeu però us seria necessària per a poder validar les proves que no veieu clares, i ajudar l'Elena a reorientar la seva proposta?

Com duríeu a terme aquesta reorientació? Què li diríeu? Per respondre podeu utilitzar la taula següent:

Proves que podríeu acceptar com a vàlides	Per què?	Informació que no teniu però que necessitaríeu per a poder valorar l'adequació de la prova	En el cas de les proves que no us semblen vàlides, què diríeu a l'Elena

3.4. Disseny de rúbriques i criteris per a l'avaluació (activitat d'aprenentatge)

Vegem una competència que es desenvolupa en aquest cas i com es dissenya la rúbrica d'avaluació.

Competència. Planificació i gestió del temps

Planificar implica distribuir el temps de manera ponderada segons les prioritats, tenint en compte els objectius personals a curt, mitjà i llarg termini i les àrees que interessa desenvolupar. Per tant, és un requisit essencial per a l'estudi, el treball, l'activitat diària i professional que implica ser capaç de desenvolupar objectius individuals i grupals, definir els problemes o les tasques que es pretenen resoldre i dissenyar un pla de treball adequat a aquest propòsit, tenint en compte la disponibilitat de recursos, la viabilitat de les tasques que es desenvoluparan, el temps disponible, la informació, els coneixements que es tenen sobre el tema, els criteris d'aplicació i avaluació, etc.

Expert	Avançat	En desenvolupament	Emergent	Pendent
Planifica de manera immillorable el temps: expressa l'objectiu, avalua la situació, considera les diferents accions que es poden dur a terme i selecciona la millor (coneix què, per què, qui, quan, com i on de la realització d'una acció).	Planifica el temps bastant bé i dóna garanties per aconseguir els objectius.	Planifica el temps de manera supèrflua i no dóna seguretat que assolirà els objectius.	Planifica poc el temps, la qual cosa dificulta aconseguir els objectius.	No planifica la gestió del temps.
Elabora perfectament la planificació del treball: <ul style="list-style-type: none"> – Estableix metes, prioritza, identifica i selecciona els mitjans més adequats (humans, funcionals i materials). – Formula ordenadament i integralment el conjunt d'accions i activitats necessàries. – Temporitza a curt, mitjà i llarg termini. – Avalua i pren decisions. – Crea o identifica instruments de control per a revisar i assegurar o redefinir. 		Elabora una planificació molt elemental sense especificar activitats ni terminis.	La planificació és poc clara i insuficient per gestionar bé el temps.	

Preveu i visualitza resultats.				
Mostra excel·lents capacitats per gestionar el temps: reflexió, realisme, coherència, proactivitat, creativitat, disciplina, voluntat i autocontrol. Està al dia en qüestions de TIC.	Mostra notables capacitats per a gestionar el temps. Està al dia en qüestions de TIC.			No mostra capacitats per a gestionar el temps i utilitzar les TIC.

4. Resolució

4.1. Construint instruments per a l'avaluació

Plantegeu un model d'avaluació de la vostra assignatura o programa: decidiu com serà, quins instruments utilitzareu, quin paper tindria el dossier digital en aquesta avaluació, és a dir: com es dinamitzaria i quin pes tindria en el conjunt de l'assignatura.

Utilitzeu les taules següents.

Nom de l'assignatura/curs:	
Nom de la titulació/programa/ del qual forma part:	
Aprenentatges que es pretenen avaluar mitjançant el dossier digital que s'utilitzi:	- - - - - - - ...

Tipus d'avaluació (assenyaleu amb una o més creus totes les opcions que utilitzareu)

Tipus	
Inicial o diagnòstica	
Sumativa o final	

El dossier digital (*e-portfolio*) com a instrument d'avaluació formativa

Contínua	
Formativa	
D'altres (indiqueu quins)	

Quins instruments d'avaluació i pes en tant per cent del total de l'assignatura i on es preveu el dossier digital (combinat amb altres instruments, com a únic instrument, com a instrument transversal d'inici a final).

	Pes

Exemples
Activitats d'avaluació contínua + dossier digital per al projecte final + examen final
Activitats d'avaluació contínua + 1 activitat que és el dossier digital + examen final
Activitats d'avaluació contínua + projecte final mitjançant dossier digital (sense examen)
Dossier digital únicament per a tota l'assignatura o curs

Annexos i bibliografia de consulta per a la resolució del cas

Alfageme, M. B. (2007). "El portafolio reflexivo: metodología didáctica en el EEES". *Educatio Siglo XXI* (núm. 25, pàg. 209-226). <<http://revistas.um.es/educatio/article/viewFile/720/750>>

Barberà, E.; de Martín, E. (2009). *Portfolio electrónico: aprender a evaluar el aprendizaje*. Barcelona: Editorial UOC.

Barberà, E.; Bautista, G.; Espasa, A.; Guasch, T. (2006). "Portfolio electrónico: desarrollo de competencias profesionales en la Red". A: A. Badia (coord.). "Enseñanza y aprendizaje con TIC en la educación superior" [monográfico en línea]. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento* (RUSC) (vol. 3, núm. 2). UOC. <http://www.uoc.edu/rusc/3/2/dt/esp/barbera_bautista_espasa_guasch.pdf>

Barragán, R. (2005). "El portafolio, metodología de evaluación y aprendizaje de cara al nuevo espacio Europeo de Educación superior. Una experiencia práctica en la Universidad de Sevilla". *Revista Latinoamericana de Tecnología Educativa* (vol. 1, núm. 4, pàg. 121-139). <http://www.unex.es/didactica/RELATEC/sumario_4_1.htm>

Barrett, H. (2009). *Equilibrio entre los distintos elementos del ePortfolio*. <<http://electronicportfolios.org/balance>> "Carpetas de aprendizaje en la educación superior. Una oportunidad para repensar la docencia. *EINES d'Innovació Docent en l'Educació Superior* (núm. 5). IDES-UAB <<http://ddd.uab.cat/pub/colleccioIDES/eines5iSPA.pdf>>

De Miguel, M. (coord.) (2006). *Modalidades de enseñanza centradas en el desarrollo de competencias* (a partir de la pàgina 81 hi ha una llista de tipus d'activitats amb la descripció corresponent). <http://docs.google.com/viewer?url=http://www.ub.es/oce/documents/pdfes/mec/mec_2005_comp.pdf>

EIFEL (European Foundation for eLearning) (s/f). <<http://www.eife-l.org/publications/eportfolio>> Exemples de dossiers digitals de diferents àrees (diapositives del curs) i es poden extreure també de la RED ePortfolio: <http://www.redportfolio.org/recursos/galeria> (7 exemples)

López, O.; Rodríguez, J. L.; Rubio, M. J. (2004). "El portafolio electrónico como metodología innovadora en la evaluación universitaria: el caso de la OSP". Barcelona: EDUTEC.

Villa y Poblete (2007). *Aprendizaje basado en competencias. Una propuesta para la evaluación de competencias genéricas* (pàg. 311-318). Bilbao: Universidad de Deusto. ISBN: 978-84-271-2833-0 "Monográfico sobre portafolios electrónicos" (2009). *RED. Revista de Educación a Distancia*. <<http://www.um.es/ead/red/M8/>>

Rodríguez, G. (coord.) (2009). *EvalHIDA: Evaluación de Competencias con Herramientas de Interacción Dialógica Asíncronas (foros, blogs y wikis)* (pàg. 22-48). Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz.

RUBISTAR (creació de rúbriques) <http://www.eduteka.org/rubistar.php3> (en castellà) Rcampus. Instruments d'elaboració, compartició i automatització de rúbriques <http://www.rcampus.com/indexrubric.cfm> (en anglès)

Lectures de tipus més teòric, per si es vol ampliar, a *RED. Revista de Educación a Distancia* (núm. especial M6, dedicada a l'avaluació en entorns virtuals d'aprenentatge). <<http://www.um.es/ead/red/m6>>